

การศึกษาอิทธิพลของความรอบรู้ด้านสุขภาพ ความปลอดภัยในการทำงาน
และภูมิคุ้มกันยาเสพติดที่มีต่อสุขภาวะในกลุ่มอาชีพมอเตอร์ไซค์รับจ้าง

กรุงเทพมหานคร

The Study of Effects of Health literacy, Occupational Safety,
and Drug Immunity on Well-being of Motorcycle Taxi Riders

in Bangkok Metropolis

อุสา สุทธิสาคร¹, สิรรัตน์ จรรย์รัตน์² และ ณัฐนรี คล้ายสาคร³

Usa Sutthisakorn¹, Sirirat Janyarat² and Natnaree Klaisakorn³

¹คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

¹School of Humanities, University of the Thai Chamber of Commerce

^{2, 3}สำนักนวัตกรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

^{2, 3}Innovative Learning Center, Srinakharinwirot University

E-mail: usa_sut@utcc.ac.th

Received March 28, 2023; Revised April 16, 2023; Accepted May 15, 2023

Abstract

Objectives of the research are: 1) to study the well-being (physical, psychological, social and wisdom), health literacy, occupational safety and drug immunity of motorcycle taxi riders in Bangkok metropolis; and 2) to examine the effects of health literacy, occupational safety, and drug immunity on job satisfaction and well-being of motorcycle taxi riders in Bangkok metropolis as the mediating role of job satisfaction and effects of prosocial behavior on well-being of motorcycle taxi riders in Bangkok metropolis. The quantitative method was applied with 418 samples selected by multi stage sampling. The data was collected from September to November 2022. The results found that 1) the motorcycle taxi riders are in poor physical well-being, whereas the psychological well-being, social well-being, and wisdom well-being are at a high level. Regarding health literacy, it was found that the sample have poor health literacy. In terms of work safety and drug immunity, safety standards as well as drug immunity are at a high level. Meanwhile job satisfaction and prosocial behavior are at high levels; 2) the path analysis model of health literacy, occupational safety, and drug immunity on job satisfaction, which serves as the mediator, and well-being; and

the effects of prosocial behavior on well-being was harmonized with empirical data. The aforementioned variables together explained 27% of the variance in well-being.

Keywords: Well-being; Health Literacy; Occupational Safety; Drug Immunity; Job Satisfaction; Prosocial Behavior; Motorcycle Taxi Riders; Bangkok Metropolis

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาสภาวะ (กาย จิต สังคม ปัญญา) ความรอบรู้ด้านสุขภาพ ความปลอดภัยในการทำงาน และภูมิคุ้มกันยาเสพติดในกลุ่มอาชีพมอเตอร์ไซค์รับจ้าง กรุงเทพมหานคร 2) ตรวจสอบอิทธิพลของความรอบรู้ด้านสุขภาพ ความปลอดภัยในอาชีพ และภูมิคุ้มกันยาเสพติด ที่มีต่อความพึงพอใจในการทำงานและสภาวะในกลุ่มอาชีพมอเตอร์ไซค์รับจ้างกรุงเทพมหานคร โดยมีความพึงพอใจในการทำงานเป็นตัวแปรส่งผ่าน และศึกษาอิทธิพลของพฤติกรรมเอื้อต่อสังคมที่มีต่อสภาวะของกลุ่มอาชีพมอเตอร์ไซค์รับจ้างในกรุงเทพมหานคร ศึกษาเชิงปริมาณในกลุ่มตัวอย่าง 418 คน ในเดือนกันยายน-พฤศจิกายน 2565 สุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ผลวิจัยพบว่า 1) กลุ่มตัวอย่างมีสภาวะทางกายไม่ดีแต่มีสภาวะทางจิตใจ สังคมและปัญญาระดับมาก มีความรอบรู้ด้านสุขภาพไม่ดี มีความปลอดภัยในการทำงานและภูมิคุ้มกันยาเสพติดระดับมาก มีความพึงพอใจในงานและพฤติกรรมเอื้อต่อสังคมระดับมาก 2) โมเดลอิทธิพลของความรอบรู้ด้านสุขภาพ ความปลอดภัยในการทำงาน และภูมิคุ้มกันยาเสพติดที่ส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจในการทำงานและสภาวะ โดยมีความพึงพอใจในการทำงานเป็นตัวแปรส่งผ่านและอิทธิพลของพฤติกรรมเอื้อต่อสังคมที่มีต่อสภาวะมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยตัวแปรร่วมกันอธิบายความแปรปรวนต่อสภาวะได้ร้อยละ 27

คำสำคัญ: สภาวะ; ความรอบรู้ด้านสุขภาพ; ความปลอดภัยในการทำงาน; ภูมิคุ้มกันยาเสพติด; ความพึงพอใจในการทำงาน; พฤติกรรมเอื้อต่อสังคม; มอเตอร์ไซค์รับจ้าง; กรุงเทพมหานคร

บทนำ

มอเตอร์ไซค์รับจ้างเป็นแรงงานนอกระบบกลุ่มหนึ่งที่เพิ่มจำนวนมากขึ้นในกรุงเทพมหานครปัจจุบัน ด้วยการเป็นบริการขนส่งสาธารณะที่เข้าไปเสริมระบบขนส่งหลักที่ยังเข้าไม่ถึงประชาชนทั้งระบบ ทั้งการจราจรที่ติดขัดอย่างมากในช่วงเร่งด่วนจึงทำให้มอเตอร์ไซค์รับจ้างเป็นอาชีพที่บริการรับส่งผู้โดยสารมากขึ้น ข้อมูลของกรมขนส่งทางบก ปี 2564 พบจำนวนผู้ขับขี่ 83,398 ราย จำนวนวิน 5,562 คัน (Department of Land Transport, 2021) อย่างไรก็ตามสถิติดังกล่าวอาจน้อยกว่าความเป็นจริง เนื่องจากมีผู้ขึ้นทะเบียนไม่ทันตามรอบปีซึ่งคาดว่าน่าจะมีถึง 25% ของสมาชิกในแต่ละวัน (Buathong & Traiwattanawong, 2021) แม้เป็นอาชีพที่ต้องการในภาวะปัจจุบันและผู้ขับขี่มีส่วนใหญ่ประกอบอาชีพนี้เพื่อหารายได้หลักของครอบครัว แต่ยังมีปัญหาสภาวะจากสภาพการทำงานที่มีความเสี่ยงจากอุบัติเหตุ การใช้ชีวิตในท้องถนนที่ต้องสัมผัสควันพิษโดยตรงเป็นเวลานาน ดังการวิจัยก่อนหน้านี้พบว่ามลพิษทางอากาศโดยตรง ทำให้ผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์รับจ้างมีความเสี่ยงสูงที่จะเป็นโรคเกี่ยวกับระบบทางเดินหายใจ

ความดันโลหิตสูง และโรคเกี่ยวกับหัวใจและหลอดเลือด (Arphorn et al., 2560) สมรรถภาพการทำงานของปอด สมรรถนะการมองเห็น และสมรรถภาพการได้ยินต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยประชากรทั่วไป (Chuenban, Wisutsiri & Banhansupawat, 2015; Suebsuk, Pongnumkul & Sareewiwatana, 2014) การสัมผัสกับสาร BTEX (Benzene, Toluene, Ethylbenzene, Xylenes) หรือสารก่อมะเร็งที่ส่งผลกระทบต่อระบบทางเดินหายใจ ค่าสมรรถภาพปอด (Poldongnok & Polyong, 2020) ทั้งมีพฤติกรรมเสี่ยงด้านสุขภาพที่พบว่า ผู้ขับขี่มอเตอร์ไซด์รับจ้างมีสัดส่วนสูบบุหรี่และดื่มสุราสูงกว่าค่าเฉลี่ยประชากรไทยโดยมีการสูบบุหรี่ร้อยละ 38 เทียบกับประชากรทั่วไปที่สูบบุหรี่ร้อยละ 19 และสัดส่วนผู้ดื่มสุราร้อยละ 51 เทียบกับประชากรทั่วไปที่ดื่มร้อยละ 28 (Buathong & Traiwattanawong, 2021)

นอกจากปัญหาสุขภาพที่สัมพันธ์กับความปลอดภัยในการทำงานแล้วอาชีพมอเตอร์ไซด์รับจ้างยังมีปัญหาความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ การเข้าถึงสวัสดิการและสิทธิขั้นพื้นฐานที่จำเป็น โดยพบว่าประมาณครึ่งหนึ่งของผู้ประกอบการรายรายรายงานว่าเงินที่ได้ไม่พอกับการดำรงชีพและร้อยละ 26 ของกลุ่มตัวอย่างระบุว่า หากมีความจำเป็นต้องใช้เงินจำนวนมากก็จะกู้หนี้ยืมสินนอกระบบ (Wannathepsakul, 2020 cited in Buathong & Traiwattanawong, 2021) สอดคล้องกับ Tambunlertchai, Suanpong and Tirapat (2018) ที่พบการไม่มีเงินออมในยามฉุกเฉินหรือชราภาพ และ Nuanpan (2014) พบการไม่เข้าร่วมการเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 40 เนื่องจากสิทธิประโยชน์ไม่สามารถตอบสนองความต้องการ

ขณะที่กรุงเทพมหานคร มีการขยายตัวของเมืองอย่างรวดเร็วสิ่งที่เกิดขึ้นควบคู่กันไป คือ เทคโนโลยีการค้าขายเสพติดที่ผู้ค้าพัฒนาในรูปแบบซื้อขายยาเสพติดออนไลน์ ส่งพัสดุผ่านรถจักรยานยนต์รับจ้าง และพนักงานขนส่งอาหาร ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่ออาชีพมอเตอร์ไซด์รับจ้าง ดังนั้น การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันการเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดในกลุ่มอาชีพนี้ จึงเป็นสิ่งจำเป็นและจากสภาพการทำงานมอเตอร์ไซด์รับจ้างที่ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชุมชน สามารถเข้าถึงตรอกซอยย่อยและให้บริการประชาชนตั้งแต่เช้ามีดถึงค่ำคืน จึงเป็นอาชีพที่ได้เห็นความเคลื่อนไหวและการทำกิจกรรมของผู้คนในชุมชน อันเป็นข้อดีของอาชีพที่สามารถทำหน้าที่ในการเฝ้าระวังและดูแลป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนได้ดี ทั้งอาจเป็นข้อได้เปรียบสำคัญในการ “รักษาพื้นที่ท่ามาหากิน” ของผู้ขับขี่จักรยานยนต์รับจ้างได้ ขณะที่การแข่งขันของแพลตฟอร์มต่าง ๆ มีมากขึ้นในปัจจุบัน แต่หากคนในชุมชนพอใจเลือกใช้บริการคนใกล้บ้านที่คุ้นเคยมากกว่าก็จะเป็นโอกาสในการจับจองลูกค้าประจำของตนได้ (Buathong & Traiwattanawong, 2021) ดังนั้นประเด็นท้าทายนี้อาจเป็นการปรับเปลี่ยนบทบาทของวินมอเตอร์ไซด์รับจ้างให้เป็นผู้เฝ้าระวัง ดูแล ช่วยเหลือชุมชนได้ด้วย ดังปรากฏในบางชุมชน อาทิ “วินมอเตอร์ไซด์ชุมชนวัดอัมพวา” เขตบางกอกน้อย ภายใต้การดูแลของประธานชุมชนและประธานชุมชนกองทุนแม่ของแผ่นดินวัดอัมพวา ที่คอยเป็นหูเป็นตาเฝ้าระวังความปลอดภัยทั้งด้านอาชญากรรมและยาเสพติดให้กับคนในชุมชน “วินมอเตอร์ไซด์รับจ้างชุมชนชายคลองพหลโยธิน 34” ที่หัวหน้าวินและสมาชิกช่วยดูแลเอาใจใส่ทุกข์สุขของพี่น้องในชุมชนทั้งในยามปกติและในภาวะวิกฤติ เช่น ช่วงน้ำท่วม รวมเงินกันแจกทุนการศึกษาให้เด็กในชุมชน ดูแลความปลอดภัยให้กับผู้โดยสาร โดยส่งผู้โดยสารให้เดินเข้าบ้านอย่างปลอดภัยแล้วจึงจะออกรถขับต่อไป พฤติกรรมดังกล่าวตามแนวคิดด้านจิตวิทยา คือพฤติกรรมเอื้อต่อสังคม (prosocial behavior) ซึ่งหมายถึงพฤติกรรมที่บุคคลทำเพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวมหรือประโยชน์ต่อผู้อื่น (Royal Academy, 2010) ที่ช่วยส่งเสริมให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข (Pimthong, 2020) การมีพฤติกรรมเอื้อต่อสังคมยังก่อให้เกิดสุขภาพในผู้ทำพฤติกรรมนี้ด้วย (Aknin, Whillans, Norton & Dunn, 2019)

จากข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสุขภาพ ความรอบรู้ด้านสุขภาพ ความปลอดภัยในการทำงานและภูมิคุ้มกันยาเสพติด ตลอดจนพฤติกรรมเอื้อต่อสังคมของผู้ประกอบการอาชีพวินมอเตอร์ไซด์รับจ้าง นอกจากนี้การศึกษา

ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับสุขภาวะเบื้องต้นพบว่า ความพึงพอใจในอาชีพส่งผลต่อความสุขในการทำงาน (Nantachan, Ramanust & Boonya, 2022; Nakdee, 2014) ทั้งยังพบว่าความพึงพอใจในอาชีพเป็นตัวแปรส่งผ่านที่รับอิทธิพลจากตัวแปรอื่นไปยังสุขภาวะในการทำงานอีกด้วย (Nantachan, Ramanust & Boonya, 2022) ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาตัวแปรความพึงพอใจในการทำงานของกลุ่มอาชีพมอเตอร์ไซค์รับจ้างในฐานะตัวแปรส่งผ่านที่รับอิทธิพลจากตัวแปรอื่นไปยังตัวแปรสุขภาวะด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลสุขภาวะ (กาย จิต สังคม ปัญญา) ความรอบรู้ด้านสุขภาพ ความปลอดภัยในการทำงาน และภูมิคุ้มกันยาเสพติดในกลุ่มอาชีพมอเตอร์ไซค์รับจ้าง กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อตรวจสอบอิทธิพลของความรอบรู้ด้านสุขภาพ ความปลอดภัยในอาชีพ และภูมิคุ้มกันยาเสพติด ที่มีต่อความพึงพอใจในการทำงานและสุขภาวะในกลุ่มอาชีพมอเตอร์ไซค์รับจ้างกรุงเทพมหานคร โดยมีความพึงพอใจในการทำงานเป็นตัวแปรส่งผ่าน และศึกษาอิทธิพลของพฤติกรรมเอื้อต่อสังคมที่มีต่อสุขภาวะของกลุ่มอาชีพมอเตอร์ไซค์รับจ้างในกรุงเทพมหานคร

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาสภาพปัญหาและข้อมูลด้านสุขภาวะ ความรอบรู้ด้านสุขภาพ ความปลอดภัยในการทำงานและภูมิคุ้มกันยาเสพติด ความพึงพอใจในการทำงานและพฤติกรรมเอื้อต่อสังคมในกลุ่มผู้ประกอบอาชีพมอเตอร์ไซค์รับจ้างในกรุงเทพมหานคร

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรคือกลุ่มผู้ประกอบอาชีพมอเตอร์ไซค์รับจ้างในกรุงเทพมหานคร 50 เขต ที่ขึ้นทะเบียนกับกรมการขนส่งทางบกในปี 2565 จำนวน 83,398 คน กลุ่มตัวอย่าง คือกลุ่มผู้ประกอบอาชีพมอเตอร์ไซค์รับจ้างใน กรุงเทพมหานคร 418 คน

ขอบเขตด้านพื้นที่ ศึกษาในกรุงเทพมหานคร 50 เขต จำแนกเป็นกรุงเทพมหานครชั้นกลาง ชั้นใน และชั้นนอก

ขอบเขตด้านระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย เก็บข้อมูลระหว่างเดือนกันยายน – พฤศจิกายน 2565

ทบทวนวรรณกรรม

สุขภาวะ หรือสุขภาพ ตามพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ 2550 หมายถึง ภาวะที่สมบูรณ์ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และปัญญาที่เชื่อมโยงเป็นองค์รวมอย่างสมดุล (National Board of Health, 2007) เป็นการดำเนินชีวิตทั้งกาย จิต สังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างมีดุลยภาพและถูกต้องดีงามอย่างเป็นองค์รวม (Wasi, 2002) สอดคล้องกับ Phra Brahmagunabhorn (2006) ให้ความหมายสุขภาวะ ว่าเป็นภาวะที่สมบูรณ์ซึ่งต้องเกิดความสุขทั้งระดับภายในตัวบุคคลและสังคมหรือสิ่งแวดล้อม โดยแบ่งองค์ประกอบออกเป็น 4 ด้าน คือ กาย จิต สังคม และปัญญา จากสุขภาวะที่จำแนกเป็น 4 ด้านที่มีการศึกษาในสังคมไทยโดยมีการศึกษาวิจัยก่อนหน้านี้ (Chuapui, 2014; Chai-eed, 2015; Rojpaisankit & Rodjarkpai, 2018) การวิจัยครั้งนี้จึงศึกษาสุขภาวะใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และปัญญา

ความรู้ด้านสุขภาพ หมายถึง ความรอบรู้และความสามารถด้านสุขภาพของบุคคลในการกลั่นกรอง ประเมินและตัดสินใจที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เลือกใช้บริการและผลิตภัณฑ์สุขภาพ ได้อย่างเหมาะสม (Department of Health, Ministry of Public Health, 2017) National Reform Steering Assembly (2016 cited in, Photihung 2021) ศึกษาสถานการณ์ความรู้ด้านสุขภาพของคนไทยอายุ 15 ปีขึ้นไปด้าน 3 อ. 2 ส. (อาหาร อารมณ์ ออกกำลังกาย สุรา และบุหรี่) ใน 77 จังหวัด พบว่าส่วนใหญ่มีความรอบรู้ด้านสุขภาพยังไม่ดีพอ (59.4%) รองลงมาคือระดับพอใช้ (39.0%) และระดับดีมาก มีเพียง 1.6% การวิจัยยังพบว่า ความรอบรู้ด้านสุขภาพมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม สุขภาพและการป้องกันอุบัติเหตุในกลุ่มมอเตอร์ไซด์รับจ้าง (Peerapakapong, 2019; Chuenban, Wisutsiri & Banhansupawat, 2015)

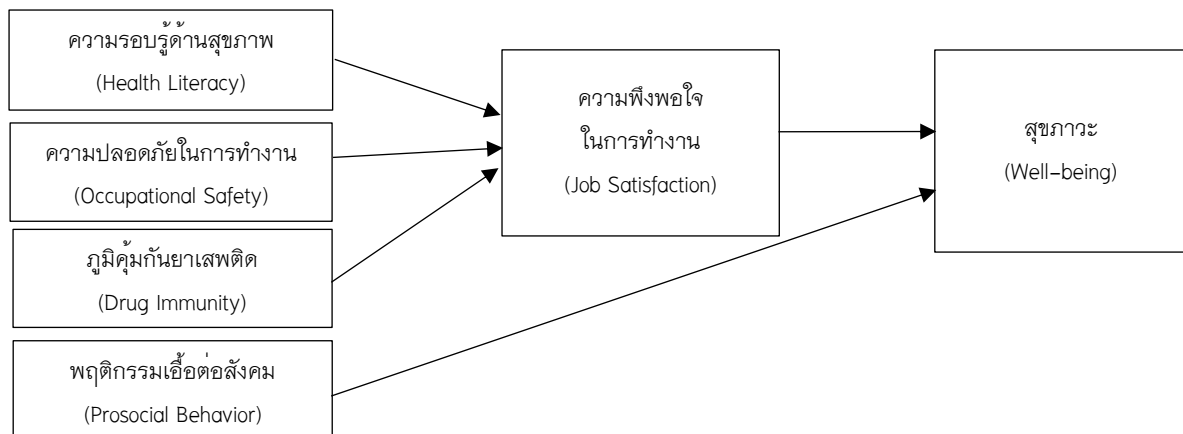
ความปลอดภัยในการทำงาน หมายถึง การมีสภาพการณ์ที่ปลอดภัยทำงานโดยปราศจากอุบัติเหตุต่าง ๆ ที่ส่งผลให้เกิดการบาดเจ็บต่อร่างกาย ชีวิต หรือทรัพย์สินขณะปฏิบัติงาน โดยผู้ปฏิบัติงานต้องมีการปรับตัวเพื่อลด ความเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานให้น้อยที่สุด (Simachokedee & Chalermjirarat, 2013) ด้าน Chuenban, Wisutsiri and Banhansupawat (2015) วิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการรับรู้ประโยชน์ของการดูแลสุขภาพตนเองระดับ ปานกลางและระดับมาก มีพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการรับรู้ประโยชน์ของการดูแลสุขภาพตนเองน้อย ทั้งยังพบว่าการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดอุบัติเหตุของผู้ขับขีรถจักรยานยนต์รับจ้างมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการขับขี่อย่างปลอดภัย (Wisutsiri, 2013) ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่าความรู้ ด้านสุขภาพและความปลอดภัยในการทำงานของอาชีพมอเตอร์ไซด์รับจ้างมีความสัมพันธ์กัน

ภูมิคุ้มกันยาเสพติด เป็นความสามารถบุคคลที่จะควบคุมตนเองไม่ให้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด โดยมีความรู้ ความคิดหรือทัศนคติที่ตนเอง ครอบครอง ชุมชน ทำให้บุคคลสามารถตัดสินใจตอบสนองต่อปัญหาที่ มากระทบได้อย่างมีคุณภาพ (Swangpun, 2015) อนึ่ง การสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในกลุ่มแรงงานปัจจุบัน ดำเนินตาม แผนสอศรรับนโยบายยาเสพติดขององค์การสหประชาชาติที่เปลี่ยนมุมมองปัญหาเสพติดเป็นเรื่องของสุขภาพและ สาธารณสุข ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 ดังนั้น การวิจัยจึงมีสมมติฐานว่า ความรอบรู้ด้านสุขภาพ ความปลอดภัยในการทำงานและภูมิคุ้มกันยาเสพติดของกลุ่มอาชีพวินมอเตอร์ไซด์รับจ้างมีความสัมพันธ์กัน และ ส่งผลต่อสุขภาพของอาชีพมอเตอร์ไซด์รับจ้างด้วย

ความพึงพอใจในงาน หมายถึง กระบวนการของอารมณ์เชิงบวก ซึ่งเป็นผลมาจากการประเมินของบุคคล เกี่ยวกับประสบการณ์ในการทำงาน (Fisher, 2014) ความพึงพอใจในการทำงานเป็นการได้ทำในสิ่งที่รักหรือพอใจใน สภาพแวดล้อมต่างๆเกี่ยวกับการทำงาน เมื่องานสำเร็จตามเป้าหมายเกิดประโยชน์แก่ตนเองและสังคม (Diener, 2003) ความพึงพอใจในการทำงานยังเป็นองค์ประกอบสำคัญที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพในการทำงานที่มีผู้ให้นิยามไว้มาก ที่สุด (Sriprasertsuk, 2018) Nantachan, Ramanust and Boonya (2022) ศึกษาพบว่าความพึงพอใจในการทำงานเป็นตัวแปรต้นกลางระหว่างแรงจูงใจในการทำงานกับความสุขของพนักงานบริษัทในจังหวัดระยอง โดยความพึงพอใจใน การทำงานมีอิทธิพลต่อความสุขในการทำงานอย่างมีนัยสำคัญ Nakdee (2014) ศึกษาพบว่าความพึงพอใจในงาน ส่งผลโดยตรงต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา งานวิจัยนี้ จึงมีสมมติฐานว่าความพึงพอใจในการทำงานเป็นตัวแปรต้นกลางของตัวแปรที่เกี่ยวข้องในบริบทของอาชีพ มอเตอร์ไซด์รับจ้างอันประกอบด้วย ความรอบรู้ด้านสุขภาพ ความปลอดภัยในการทำงานและภูมิคุ้มกันยาเสพติด ที่มี อิทธิพลต่อสุขภาพของอาชีพมอเตอร์ไซด์รับจ้าง

พฤติกรรมเอื้อต่อสังคม หมายถึงพฤติกรรมที่บุคคลทำเพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยส่วนร่วมหรือเป็นประโยชน์ต่อคนอื่น (Psychology Dictionary, Royal Academy, 2010: 231). Mussen & Eisenberg (1977) เห็นว่าพฤติกรรมเอื้อต่อสังคมเป็นพฤติกรรมที่ผู้แสดงตั้งใจช่วยเหลือผู้อื่น ทำงานให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทนแม้ต้องเสียสละเวลา ทุนทรัพย์ หรือบางครั้งต้องเสี่ยงชีวิตก็ตาม พฤติกรรมเอื้อต่อสังคมจึงเป็นพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่จำเป็นของสังคม (Kowtrakul, 2016) นอกจากทำให้ผู้อื่นมีสุขภาวะที่ดีแล้ว ยังส่งผลให้ผู้กระทำมีสุขภาวะที่ดีด้วย โดยงานวิจัยพบความสัมพันธ์สูงระหว่างการเป็นอาสาสมัครและความพึงพอใจในชีวิตและการลดความซึมเศร้าในกลุ่มตัวอย่าง และพบว่าคนที่เป็อาสาสมัครซึ่งมีพฤติกรรมเอื้อต่อสังคมมีคุณภาพชีวิตสูงกว่าคนที่ไม่เป็อาสาสมัครอย่างมีนัยสำคัญ (Harris & Thoreson, 2005; Musick & Wilson, 2003) โดยพบความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นอาสาสมัครและสุขภาวะที่ดีในหลากหลายฐานะ การเมืองและหลากหลายวัฒนธรรม (Kumar et al., 2012) จากงานศึกษา งานวิจัยก่อนหน้านี้ที่พบผลความสัมพันธ์ของพฤติกรรมเอื้อต่อสังคมและสุขภาวะ ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงมีสมมติฐานว่า พฤติกรรมเอื้อต่อสังคมมีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อสุขภาวะของกลุ่มอาชีพวินมอเตอร์ไซค์รับจ้าง

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

Figure 1. Conceptual Framework of the Research

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเชิงปริมาณมีการศึกษาดังนี้

1. **ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง** ประชากร คือกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพมอเตอร์ไซค์รับจ้าง ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 83,398 คน สุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนโดย1) จำแนกเขตชั้นใน ชั้นกลางและชั้นนอก 50 เขต จากนั้นสุ่มอย่างง่าย เพื่อให้ได้เขตพื้นที่ชั้นใน ชั้นกลางและชั้นนอกอย่างน้อย 25 เขต 2) กำหนดสัดส่วนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ตามความหนาแน่นของประชากรในพื้นที่ชั้นใน:ชั้นกลาง:ชั้นนอกได้จำนวน 195:145:78 รวม 418 คน การคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยเชิงปริมาณที่เหมาะสมกับการวิเคราะห์เส้นทาง (Path analysis) ที่ใช้วิธีการประมาณค่าพารามิเตอร์ในโมเดลแบบ Maximum likelihood ควรจะมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างอยู่ระหว่าง 200-400 คน เพื่อให้การวิเคราะห์มีความแม่นยำ (Jackson, 2001) และป้องกันความผิดพลาดในขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลจึงเผื่อกลุ่มตัวอย่างไว้อีก ร้อยละ 5 จึงมีกลุ่มตัวอย่างที่จะดำเนินการเก็บข้อมูล 418 คน

2. เครื่องมือในการวิจัย คือแบบประเมินสุขภาพ ความรอบรู้ด้านสุขภาพ ความปลอดภัยในการทำงานและภูมิคุ้มกันยาเสพติดของผู้ขับขีรถจักรยานยนต์รับจ้างในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย

แบบประเมินสุขภาพ 1) แบบประเมินสุขภาพด้านร่างกาย นำมาจากแบบประเมินพฤติกรรมสุขภาพตาม 3 อ. 2 ส. (การบริโภคอาหาร การออกกำลังกาย การจัดการความเครียด การสูบบุหรี่และการดื่มสุรา) ของประชาชนที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป ฉบับปรับปรุงปี 2561 ของกองสุขภาพศึกษา จำนวน 6 ข้อ เป็นมาตรฐานค่า 5 ระดับ

2) แบบประเมินสุขภาพด้านจิตใจ นำมาจากแบบประเมินสุขภาพทางจิตใจของ Piewkham (2012) สร้างตามแนวคิดสุขภาพด้านจิตใจของ Ryff (1995) นิยามสุขภาพทางจิตใจ คือคุณลักษณะเชิงบวกทางจิตใจที่มีความหลากหลายด้านการเติบโตและพัฒนาการของบุคคล เป็นพลวัต สามารถเปลี่ยนแปลงและพัฒนาได้มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ การยอมรับตนเอง (self-acceptance) การมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น (positive relations with others) การมีอิสระในตนเอง (autonomy) ความสามารถในการจัดการสถานการณ์ต่าง ๆ (environmental mastery) การมีจุดมุ่งหมายในชีวิต (purpose in life) และมีความงอกงามในตน (personal growth) เป็นมาตรฐานค่า 25 ข้อ ประเมินความรู้สึกและความคิดเห็น 5 ระดับ

3) แบบประเมินสุขภาพทางสังคม ดัดแปลงจาก Sriprasertsuk (2018) จำแนกเป็น 2 ด้านคือ 1. สุขภาพจากการสนับสนุนทางสังคมจากการทำงาน 2. สุขภาพจากการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว เป็นมาตรฐานค่า จำนวน 6 ข้อ ประเมินระดับความรู้สึกและความคิดเห็น 5 ระดับ

4) แบบประเมินสุขภาพทางปัญญา ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิดสุขภาพทางปัญญาของ Paloutzian and Ellison (1982) มี 2 องค์ประกอบย่อยได้แก่ 1) สุขภาพที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและ 2) สุขภาพที่ดำรงอยู่ในการเห็นคุณค่าความหมายของการมีชีวิตที่สงบ เรียบง่ายและพึงพอใจในชีวิตที่เป็นอยู่ของตน เป็นมาตรฐานค่า จำนวน 5 ข้อ ประเมินระดับความรู้สึกและความคิดเห็นใน 5 ระดับ

แบบประเมินความรอบรู้ด้านสุขภาพ เป็นแบบประเมินความรอบรู้ด้านสุขภาพตาม 3 อ. 2 ส. ของประชาชนที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป ฉบับปรับปรุงปี 2561 ของกองสุขภาพศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ รวม 19 ข้อ จำแนกเป็น 1) ความรู้ความเข้าใจทางสุขภาพ 2) การเข้าถึงข้อมูลบริการสุขภาพ 3) การสื่อสารสุขภาพ 4) การจัดการตนเอง 5) การรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ 6) การตัดสินใจเลือกปฏิบัติที่ถูกต้องตาม การประเมินตาม 2-5 เป็นการประเมินความถี่ในการปฏิบัติ 5 ระดับ ส่วนการประเมิน 1) และ 6) เป็นการเลือกสิ่งตรงกับการปฏิบัติ 4 ตัวเลือก

แบบประเมินด้านความปลอดภัยในการทำงาน ดัดแปลงจากแบบประเมินความปลอดภัยในการทำงานอาชีพวินมอเตอร์ไซด์รับจ้าง ของ Chuenban, Wisutsiri and Banhansupawat (2015). เป็นมาตรฐานค่า 4 ระดับ คือ ปฏิบัติทุกครั้ง ปฏิบัติเกือบทุกครั้ง ปฏิบัติบางครั้ง และไม่เคยปฏิบัติ จำนวน 11 ข้อ

แบบประเมินการมีภูมิคุ้มกันด้านยาเสพติด ดัดแปลงจากแบบประเมินของ Panpis (2009) มี 3 องค์ประกอบได้แก่ 1. ความรู้ความเข้าใจ จำนวน 5 ข้อ 2. เจตคติต่อการใช้ยาเสพติดเป็นมาตรฐานค่า 5 ระดับ จำนวน 8 ข้อ 3. การมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงยาเสพติด เป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ 8 ข้อ รวมทั้งสิ้น 21 ข้อ

แบบประเมินความพึงพอใจในงานอาชีพมอเตอร์ไซด์รับจ้าง ดัดแปลงจากแบบประเมินความพึงพอใจในการทำงานของ Sriprasertsuk (2018) เป็นมาตรฐานค่า 5 ระดับ จำนวน 5 ข้อ

แบบประเมินพฤติกรรมเอื้อต่อสังคม ดัดแปลงจากแบบประเมินพฤติกรรมเอื้อต่อสังคมของ Kanchanapee Nilpai (2019) เป็นมาตรฐานค่า 4 ระดับ คือ ปฏิบัติทุกครั้ง ปฏิบัติเกือบทุกครั้ง ปฏิบัติบางครั้ง และไม่เคยปฏิบัติ จำนวน 5 ข้อ

การหาคุณภาพเครื่องมือ

การหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อและค่าความเชื่อมั่น (reliability) นำแบบประเมินไปทดลองใช้กับกลุ่มมอเตอร์ไซค์รับจ้างแห่งหนึ่งที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มประชากร จำนวน 39 คน หาค่าความสอดคล้องภายในของข้อคำถาม Corrected item total correlation (CITC: ค่าสหสัมพันธ์ของคะแนนข้อคำถามนั้นกับคะแนนรวมของแบบประเมินทั้งหมดที่ไม่รวมข้อคำถามนั่นเอง) จากสูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation Coefficient) มีเกณฑ์คือตัดเฉพาะข้อคำถามที่มีค่า CICT = .30 ขึ้นไปมาใช้ประเมิน พบว่าแบบประเมินมีค่า CICT ระหว่าง .30 – .82 และนำข้อคำถามทั้งหมดมาหาค่าความเชื่อมั่น ด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach (Cronbach's Alpha Coefficient) พบว่ามีค่าตั้งแต่ .61 – .91

ตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหาของเครื่องมือ โดยนำข้อคำถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านสุขภาวะ ด้านจิตวิทยาการวัดประเมินผลและการวิจัยและด้านความปลอดภัยในการทำงานและภูมิคุ้มกันยาเสพติดประเมินว่า เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาจากนั้นปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยดำเนินการภายใต้การพิทักษ์สิทธิผู้เข้าร่วมวิจัย โดยเข้าร่วมวิจัยโดยสมัครใจ ข้อมูลผู้ร่วมวิจัยจะได้รับการปกปิดเป็นความลับและนำไปวิเคราะห์ในภาพรวมไม่เจาะจงเป็นรายบุคคล ผู้เข้าร่วมวิจัยมีสิทธิไม่ตอบข้อมูลหากไม่สบายใจหรือมีสิทธิออกจากการวิจัยได้ตลอดเวลา งานวิจัยขอการรับรองจริยธรรมการวิจัยในคนจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย รหัสโครงการวิจัยเลขที่ A04018/2565 หมายเลขหนังสือรับรอง UTCCEC/Expedited 011/2565 มีระยะเวลาจัดทำ 1 ปี

การสนับสนุนทุนวิจัย งานวิจัยได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ สำนักงานสนับสนุนสุขภาวะประชากรกลุ่มเฉพาะ (สำนัก 9)

3. การรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการในช่วงเดือนกันยายน-พฤศจิกายน 2565 โดยเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากวินมอเตอร์ไซค์ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครชั้นใน ชั้นกลางและชั้นนอก จำนวน 418 ชุด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1 การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น โดยวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างด้วยสถิติบรรยาย ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean: M) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD)

2 การวิเคราะห์ข้อมูลตัวแปรที่ศึกษาตามสมมติฐานการวิจัย ประกอบด้วยการสหสัมพันธ์ของตัวแปรและการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปร เพื่อประมาณค่าอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อม ของตัวแปร โดยการวิเคราะห์เส้นทาง (path analysis) โดยการทดสอบความกลมกลืนของโมเดลตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ด้วยโปรแกรม AMOS version 26 โดยพิจารณาจากค่าสถิติที่ชี้วัดความสอดคล้องกลมกลืน (Kline, 2005)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า

ข้อมูลทั่วไป กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย ร้อยละ 91.15 และเพศหญิง ร้อยละ 8.85 อายุเฉลี่ย 43 ปี ช่วงอายุ 41-59 ปี มากที่สุดร้อยละ 30.86 ภูมิลำเนาต่างจังหวัด ร้อยละ 59.57 ที่อยู่อาศัยปัจจุบันเช่าอยู่ ร้อยละ 66.75 มีอาชีพหลักที่วันอย่างเดียว ร้อยละ 84.21 รายได้เฉลี่ยต่อวัน 500-700 บาท มากที่สุด ร้อยละ 29.67 ระดับการศึกษาสูงสุด ประถมศึกษา ร้อยละ 38.04 ระยะเวลาในการประกอบอาชีพเฉลี่ย 10 ปี โดยประกอบอาชีพ 1-6 ปี มากที่สุด ร้อยละ 38.28 ระยะเวลาในการทำงานเฉลี่ย 9.5 ชั่วโมงต่อวัน โดยทำงาน 7-12 ชั่วโมงมากที่สุด ร้อยละ 72.14 ทะเบียนรถจักรยานยนต์เป็นป้ายเหลือง (ขึ้นทะเบียนกับขนส่งแล้ว) ร้อยละ 62.68 กลุ่มตัวอย่างระบุว่าไม่มีโรคประจำตัว ร้อยละ 75 มีโรคประจำตัวที่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ ร้อยละ 25 โดยมีโรคความดันโลหิตสูงมากที่สุด ร้อยละ 58.65 รองลงมา คือโรคเบาหวาน ร้อยละ 31.73 สวัสดิการที่มีมากที่สุด ได้แก่ บัตรทอง 30 บาท ร้อยละ 51.20 กลุ่มตัวอย่างสูบบุหรี่ ร้อยละ 59.64 และดื่มสุรา ร้อยละ 57.18

ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรต่าง ๆ ในกลุ่มตัวอย่างและการแปลผลพบว่า สุขภาวะทางร่างกาย กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมสุขภาพไม่ดี การปฏิบัติตนในการดูแลสุขภาพตนเองตาม 3 อ. 2 ส. (อาหาร อารมณ์ การออกกำลังกาย สุราและบุหรี่) ไม่ถูกต้อง (ค่าเฉลี่ย 2.78, S.D=1.43) มีสุขภาวะทางจิตใจในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.44, S.D=1.04) สุขภาวะทางสังคมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.62, S.D= 1.09) และสุขภาวะทางปัญญาในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.94, S.D=1.04) ความรอบรู้ด้านสุขภาพ มีในระดับน้อยมาก (ค่าเฉลี่ย 39.81, S.D=7.37) ความปลอดภัยในการทำงาน มีในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.52, S.D=0.84) การมีภูมิคุ้มกันยาเสพติด ด้านความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.00, S.D=1.08) เจตคติที่มีต่อยาเสพติดถูกต้องเหมาะสมอย่างยิ่ง (ค่าเฉลี่ย 4.34, S.D=0.96) พฤติกรรมหรือทักษะการหลีกเลี่ยงยาเสพติดอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.74, S.D=1.39) พฤติกรรมเฝ้าต่อสังคม มีในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.07, S.D=0.89) ความพึงพอใจในงานอาชีพมอเตอร์ไซค์รับจ้าง มีในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.03, S.D= 0.98)

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรและการแปลผล (n=418)

Table 1 Results of basic statistical analysis of variables and the interpretation

ตัวแปร (Variables)	Mean	SD	การแปลผล (interpretation)
1. สุขภาวะ (Well-being)			
1.1 สุขภาวะทางร่างกาย (Physical Well-being) (5 Rating scale)	2.78	1.43	การปฏิบัติตนในการดูแลสุขภาพตาม 3 อ. 2 ส. (บริโภคอาหาร ออกกำลังกาย จัดการความเครียด สูบบุหรี่ และดื่มสุรา ไม่ถูกต้อง) Self-care practices according to food consumption, exercise, stress management, smoking and drinking alcohol are incorrect
1.2 สุขภาวะทางจิตใจ (Psychological Well-being) (5 Rating scale)	3.44	1.04	ระดับมาก high level
1.3 สุขภาวะทางสังคม (Social Well-being) (5 Rating scale)	3.62	1.09	ระดับมาก high level
1.4 สุขภาวะทางปัญญา (Wisdom Well-being) (5 Rating scale)	3.94	1.04	ระดับ มาก high level
2. ความรอบรู้ด้านสุขภาพ (Health Literacy)	39.81	7.37	น้อยมากไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติตนเพื่อสุขภาพที่ดี Very little, not enough for good health practices
3. ความปลอดภัยในการทำงาน (Occupational Safety) (4 Rating scale)	3.00	1.08	ระดับมาก high level
4. การมีภูมิคุ้มกันด้านยาเสพติด (Drug Immunity)			
4.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติด (Knowledge of drugs)	3.00	1.08	ระดับมาก high level
4.2 เจตคติที่มีต่อยาเสพติด (Attitude towards drugs) (5 Rating scale)	4.34	0.96	เห็นด้วยอย่างยิ่ง strongly agree towards anti-drugs
4.3 พฤติกรรมหรือทักษะการหลีกเลี่ยง ยาเสพติด (drug avoidance behaviors or skills)	3.74	1.39	ระดับมาก high level
5. พฤติกรรมเอื้อต่อสังคม (Prosocial behavior) (4 Rating scale)	3.07	0.89	ระดับมาก high level
6. ความพึงพอใจในอาชีพหมอเดอร์ไซค์รับจ้าง (Job Satisfaction) (5 Rating scale)	4.03	0.98	ระดับมาก high level

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า

2.1 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของตัวแปรสุขภาวะ ความรอบรู้ด้านสุขภาพ ความปลอดภัยในการทำงาน ภูมิคุ้มกันยาเสพติดและความพึงพอใจในการทำงานของกลุ่มอาชีพหมอเดอร์ไซค์รับจ้าง พบว่าส่วนใหญ่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมเอื้อต่อสังคมและสุขภาวะของกลุ่มอาชีพหมอเดอร์ไซค์รับจ้าง พบว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

โดยสุขภาวะมีความสัมพันธ์กับความรอบรู้ด้านสุขภาพ ความปลอดภัยในการทำงาน ภูมิคุ้มกันยาเสพติดในระดับไม่สูงโดยมีขนาดความสัมพันธ์ .120 ($p<.05$), .373 ($p<.01$) และ .307 ($p<.01$) ตามลำดับและสุขภาวะมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการทำงาน .409 ($p<.01$)

ความรอบรู้ด้านสุขภาพมีความสัมพันธ์กับความปลอดภัยในการทำงานและความพึงพอใจในการทำงานโดยมีขนาดความสัมพันธ์ .184 ($p<.01$) และ .136 ($p<.01$) ตามลำดับ แต่ความรอบรู้ด้านสุขภาพไม่มีความสัมพันธ์กับภูมิคุ้มกันยาเสพติด

ความปลอดภัยในการทำงานมีความสัมพันธ์กับภูมิคุ้มกันยาเสพติด .475 ($p<.01$) และมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการทำงาน .327 ($p<.01$)

ภูมิคุ้มกันยาเสพติดมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการทำงาน .350 ($p<.01$)

ทั้งนี้พบว่าพฤติกรรมเอื้อต่อสังคมมีความสัมพันธ์กับสุขภาวะ .406 ($p<.01$)

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันของตัวแปรสุขภาวะ ความรอบรู้ด้านสุขภาพ ความปลอดภัยในการทำงาน ภูมิคุ้มกันยาเสพติด พฤติกรรมเอื้อต่อสังคมและความพึงพอใจในการทำงานของกลุ่มมอเตอร์ไซด์รับจ้างในกรุงเทพมหานคร (n=418)

Table 2 Pearson's product moment correlation coefficient analysis of well-being, health literacy, drug immunity occupational safety, prosocial behavior and job satisfaction of motorcycle taxi riders in Bangkok

ตัวแปร (Variables)	A	B	C	D	E	F
สุขภาวะ (Well-being)	(A) 1					
ความรอบรู้ด้านสุขภาพ (Health Literacy)	(B) .120*	1				
ความปลอดภัยในการทำงาน(Occupational Safety)	(C) .373**	.184**	1			
ภูมิคุ้มกันยาเสพติด (Drug Immunity)	(D) .307**	.072	.475**	1		
พฤติกรรมเอื้อต่อสังคม(Prosocial behavior)	(E) .406**	.053	.440**	.470**	1	
ความพึงพอใจในการทำงาน(Job Satisfaction)	(F) .409**	.136**	.327**	.350**	.337**	1

หมายเหตุ : * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

Note: * $p<.05$, ** $p<.01$

2.2 ผลการทดสอบความกลมกลืนของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความรู้ด้านสุขภาพ ความปลอดภัยในการทำงาน และภูมิคุ้มกันยาเสพติดที่มีผลต่อความพึงพอใจในการทำงานและสุขภาวะและอิทธิพลของพฤติกรรมเอื้อต่อสังคมที่มีต่อสุขภาวะ โดยการวิเคราะห์เส้นทาง (path analysis) พบว่าโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าดัชนีปรับแก้และผ่านเกณฑ์ความสอดคล้องคือค่า Chi-square 2.38 ที่องศาอิสระ 2 นัยสำคัญ .304, GFI มีค่า .998, AGFI มีค่า .980, CFI มีค่า .999, RMR มีค่า .024, SRMR มีค่า .023, RMSEA มีค่า .021

ผลการวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพลในโมเดล อิทธิพลทางตรง (direct effect) และอิทธิพลทางอ้อม (indirect effect) ระหว่างตัวแปรตามกรอบแนวคิดการวิจัย พบว่า ความรอบรู้ด้านสุขภาพ ความปลอดภัยในการทำงานและภูมิคุ้มกันยาเสพติด ร่วมกันส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงานและสุขภาวะ โดยตัวแปรดังกล่าวรวมกันอธิบายความแปรปรวนต่อสุขภาวะได้ร้อยละ 27 (R^2 เท่ากับ .272)

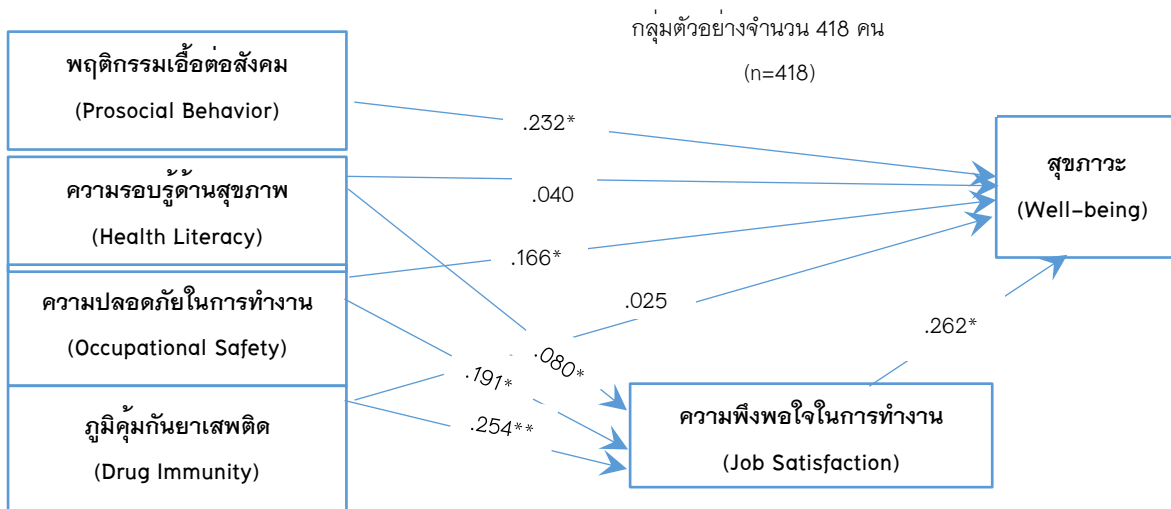
เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางตรงของตัวแปรอิสระที่มีผลต่อตัวแปรตาม พบว่า อิทธิพลทางตรงของความรอบรู้ด้านสุขภาพ ความปลอดภัยในการทำงานและภูมิคุ้มกันยาเสพติด ร่วมกันส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงานร้อยละ .157 โดยภูมิคุ้มกันยาเสพติด มีค่าอิทธิพลมากที่สุด .254 ($p<.01$) รองลงมาคือ ความปลอดภัยในการทำงาน มีค่าอิทธิพล .191 ($p<.05$) และความรอบรู้ด้านสุขภาพมีค่าอิทธิพล .080 ($p<.05$)

ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อสุขภาวะ คือความปลอดภัยในการทำงาน มีค่าอิทธิพลทางตรง .191 ($p<.05$) มีค่าอิทธิพลทางอ้อม .050 ($p<.01$) และมีค่าอิทธิพลรวม .216 ($p<.05$) และพบว่าความพึงพอใจในการทำงานมีอิทธิพลทางตรงต่อสุขภาวะ โดยมีค่าอิทธิพล .262 ($p<.01$) และมีค่าอิทธิพลรวม .262 ($p<.01$)

เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางอ้อม พบว่าความรอบรู้ด้านสุขภาพ ความปลอดภัยในการทำงานและภูมิคุ้มกันยาเสพติดมีอิทธิพลทางอ้อม ผ่านความพึงพอใจในการทำงานไปยังสุขภาวะ โดยมีค่าอิทธิพล .021, ($p<.05$) .050 ($p<.01$) และ .066 ($p<.01$) ตามลำดับ โดยมีค่าอิทธิพลรวม .061, ($p<.05$) .216($p<.05$) และ .092 ($p<.05$) ตามลำดับ

สรุปทั้ง 3 ตัวแปร คือความรอบรู้ด้านสุขภาพ ความปลอดภัยในการทำงานและภูมิคุ้มกันยาเสพติดเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการทำงานโดยตรง และยังร่วมกันส่งผลทางอ้อมผ่านความพึงพอใจในการทำงานไปยังสุขภาวะ ในขณะที่ตัวแปรความปลอดภัยในการทำงานนั้นเป็นตัวแปรที่ส่งผลทางตรงทั้งต่อความพึงพอใจในการทำงานและต่อสุขภาวะ

การศึกษาอิทธิพลของพฤติกรรมเอื้อต่อสังคมที่มีต่อสุขภาวะ พบว่าพฤติกรรมเอื้อต่อสังคมมีอิทธิพลต่อสุขภาวะ โดยมีค่าอิทธิพล .232 มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ภาพที่ 2 ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความรอบรู้ด้านสุขภาพ ความปลอดภัยในการทำงาน และภูมิคุ้มกันยาเสพติดที่มีผลต่อความพึงพอใจในการทำงานและสุขภาวะ และอิทธิพลของพฤติกรรมเอื้อต่อสังคมที่มีต่อสุขภาวะ โดยการวิเคราะห์เส้นทาง (path analysis) ในกลุ่มมอเตอร์ไซค์รับจ้าง

Figure 2. Causal relation of health literacy, occupational safety and drug immunity to work satisfaction and well-being, and the influence of prosocial behavior on well-being of the motorcycle taxi riders by path analysis

ตารางที่ 3 ผลวิเคราะห์อิทธิพลทางตรง ทางอ้อม อิทธิพลรวม ของความรอบรู้ด้านสุขภาพ ความปลอดภัยในการทำงาน และภูมิคุ้มกันยาเสพติดที่มีผลต่อความพึงพอใจในการทำงานและสภาวะ และอิทธิพลของพฤติกรรมเอื้อต่อสังคมที่มีต่อสภาวะของกลุ่มมอเตอร์ไซด์รับจ้างในกรุงเทพมหานคร

Table 3 Analysis of direct, indirect, and total effects of health literacy, occupational safety and drug immunity to work satisfaction and well-being and the effect of prosocial behavior on the well-being of motorcycle taxi riders in Bangkok

Independent Variable	Dependent Variable	ความพึงพอใจในงาน (Job Satisfaction)			สภาวะ (Well-being)		
		DE	IE	TE	DE	IE	TE
ความรอบรู้ด้านสุขภาพ (Health Literacy)		.080*	-	.080*	.040	.021*	.061*
ความปลอดภัยในการทำงาน (Occupational Safety)		.191*	-	.191*	.166*	.050**	.216*
ภูมิคุ้มกันด้านยาเสพติด (Drug Immunity)		.254**	-	.254**	.026	.066**	.092*
พฤติกรรมเอื้อสังคม (Prosocial Behavior)		-	-	-	.232*	-	.232*
ความพึงพอใจในงาน (Job Satisfaction)		-	-	-	.262**	-	.262**
	R ²		.157*			.272*	

หมายเหตุ : * หมายถึง ค่า p-value < .05, ** หมายถึง ค่า p-value < .01

Note: *p<.05, ** p<.01

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีสภาวะทางกายไม่ดี ปฏิบัติตนในการดูแลสุขภาพตนเองตาม 3 อ. 2 ส. (การบริโภคอาหาร การออกกำลังกาย การจัดการความเครียด การสูบบุหรี่ และการดื่มสุรา) ไม่ถูกต้อง ขณะที่สภาวะทางจิตใจ สภาวะทางสังคมและสภาวะทางปัญญาอยู่ในระดับมาก ความรอบรู้ด้านสุขภาพมีน้อย ไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติตนเพื่อสุขภาพที่ดี ข้อค้นพบที่กลุ่มตัวอย่างมีสภาวะทางกายและความรอบรู้ด้านสุขภาพน้อย สอดคล้องกับการศึกษาของ National Reform Steering Assembly (2016 cited in Photihung, 2021) พบว่าความรอบรู้ด้านสุขภาพของประชาชนในด้าน 3 อ. 2 ส. ในพื้นที่ 77 จังหวัด ส่วนใหญ่มีความรอบรู้ด้านสุขภาพยังไม่ดีพอร้อยละ 59.4 เช่นเดียวกับ Buathong and Traiwattanawong (2021) รายงานว่าผู้ขับขี่มอเตอร์ไซด์รับจ้างมีสัดส่วนผู้สูบบุหรี่และดื่มสุรา สูงกว่าค่าเฉลี่ยประชากรไทย ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากงานวิจัยนี้ที่พบว่าผู้ขับขี่มอเตอร์ไซด์รับจ้าง สูบบุหรี่ร้อยละ 59.64 และดื่มสุราร้อยละ 57.18 ขณะที่สภาวะด้านจิตใจ สังคม และปัญญาอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาของ Yooyen and Saiyawong (2013) พบว่า กลุ่มมอเตอร์ไซด์รับจ้าง

กรุงเทมหานครและปริมณฑล ประเมินคุณภาพชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับมาก รวมทั้งด้านจิตใจและปัญญาที่อยู่ในระดับมากเช่นกัน

ด้านความปลอดภัยในการทำงาน พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความปลอดภัยในการทำงานระดับมาก สอดคล้องกับ Jitpisal, Kaewpan and Kalumpakorn (2014) ที่พบว่าผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์รับจ้างในกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ในระดับสูงร้อยละ 88.3 ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้ขับขี่จำเป็นต้องระมัดระวังไม่ให้เกิดอุบัติเหตุในการทำงาน เนื่องจากจะทำให้ขาดรายได้ในแต่ละวันเพราะไม่มีเงินออม (Tambunlertchai, Suanpong & Tirapat, 2018) อย่างไรก็ตาม การตระหนักเรื่องความปลอดภัยนั้นเป็นสิ่งที่เป็ประโยชน์ต่อผู้ขับขี่และต่อผู้โดยสารด้วย

ด้านการมีภูมิคุ้มกันยาเสพติด พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจ เจตคติและพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงยาเสพติดอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเนื่องจากอาชีพนี้ต้องทำงานข้องเกี่ยวกับการรับส่งผู้โดยสารในชุมชนจึงจำเป็นต้องได้รับความไว้วางใจจากชุมชน หัวหน้าวิน และเจ้าหน้าที่รัฐที่หากพบการเข้าไปข้องเกี่ยวหรือมีคดียาเสพติดก็จะถูกตัดสิทธิ์ในการประกอบอาชีพจากกรมการขนส่งทางบก

ด้านพฤติกรรมเชื้อต่อสังคมพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมเชื้อต่อสังคมในระดับมาก แม้ยังไม่มีการวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมเชื้อต่อสังคมของกลุ่มอาชีพมอเตอร์ไซค์รับจ้างมาก่อน แต่มีข้อเสนอจากงานวิจัยของ Sereerat and Sirijintana (2020) เห็นว่าอาชีพนี้สามารถเป็นหูเป็นตาให้กับชุมชนหรือพัฒนาเป็นระบบอาสาสมัครชุมชนได้ จากการทำงานใกล้ชิดชุมชน

ด้านความพึงพอใจในงานอาชีพมอเตอร์ไซค์รับจ้าง พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในงานอาชีพระดับมาก การลงพื้นที่พูดคุยกับผู้ขับขี่พบว่าหลายคนประกอบอาชีพนี้มายาวนานเฉลี่ย 10 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่เคยทำงานโรงงานหรือรับจ้างมาก่อน เมื่อเปรียบเทียบกับอาชีพเดิม การขับมอเตอร์ไซค์รับจ้างทำให้มีรายได้มากกว่าหรืออย่างน้อยสามารถมีเวลาให้กับครอบครัวมากกว่า ทั้งสามารถยึดเป็นอาชีพหลักดูแลเลี้ยงดูครอบครัวได้

ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 2

2.1 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์พบความสัมพันธ์ระหว่างสุขภาวะ ความรอบรู้ด้านสุขภาพ ความปลอดภัยในการทำงานและภูมิคุ้มกันยาเสพติด สอดคล้องกับงานวิจัยของ Peerapakong (2019); Chuenban, Wisutsiri and Banhansupawat (2015) ที่พบว่า ความรอบรู้ด้านสุขภาพมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพและการป้องกันอุบัติเหตุในกลุ่มมอเตอร์ไซค์รับจ้าง และ Wisutsiri (2013) ที่พบการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดอุบัติเหตุของผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์รับจ้างมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการขับขี่อย่างปลอดภัย

2.2 โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความรู้ด้านสุขภาพ ความปลอดภัยในการทำงาน และภูมิคุ้มกันยาเสพติดที่มีผลต่อความพึงพอใจในการทำงานและสุขภาวะ โดยมีความพึงพอใจในการทำงานเป็นตัวแปรส่งผ่าน และอิทธิพลของพฤติกรรมเชื้อต่อสังคมที่มีต่อสุขภาวะ โดยการวิเคราะห์เส้นทาง (path analysis) มีความกลมกลืนของโมเดลตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Nantachan, Ramanust and Boonya (2022) ที่พบว่าความพึงพอใจในการทำงานเป็นตัวแปรต้นกลางระหว่างแรงจูงใจในการทำงานกับความสุขของพนักงานบริษัทในจังหวัดระยอง และ Nakdee (2014) พบว่าความพึงพอใจในงานส่งผลโดยตรงต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดนครราชสีมา ข้อค้นพบดังกล่าวเน้นให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของความพึงพอใจในการทำงานในบริบทอาชีพมอเตอร์ไซค์รับจ้างที่ทำหน้าที่เป็นตัวแปรส่งผ่านที่รับอิทธิพลจากตัว

แปรความรอบรู้ด้านสุขภาพ ความปลอดภัยที่ในการทำงานและภูมิคุ้มกันยาเสพติด ไปยังสภาวะและอิทธิพลของตัวแปรความปลอดภัยในการทำงานที่ส่งอิทธิพลทางตรงต่อสภาวะของอาชีพนี้

กล่าวอีกนัยหนึ่งผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าสภาวะของอาชีพมอเตอร์ไซด์รับจ้างนั้นมีที่มาจากความพึงพอใจในการทำงานอาชีพนี้ อันเนื่องมาจากการที่ผู้ประกอบการอาชีพนี้มีความรอบรู้ด้านสุขภาพ มีความปลอดภัยในการทำงานและมีภูมิคุ้มกันยาเสพติดในการประกอบอาชีพ

ด้านอิทธิพลของพฤติกรรมเชื้อต่อสังคมที่มีต่อสภาวะนั้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kumar et al. (2012) ที่พบว่าการเป็นอาสาสมัครซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของพฤติกรรมเชื้อต่อสังคมมีผลสำคัญต่อการมีสภาวะที่ดีในกลุ่มคนหลากหลายฐานะเศรษฐกิจและหลากหลายวัฒนธรรม

อนึ่ง ข้อค้นพบดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยระยะต่อไปที่จะมีการพัฒนาสภาวะฯ ในกลุ่มอาชีพมอเตอร์ไซด์รับจ้างที่ต้องพัฒนาสภาวะทางกายและความรอบรู้ด้านสุขภาพที่กลุ่มตัวอย่างยังมีน้อย ขณะเดียวกันจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับความปลอดภัยในการทำงานและภูมิคุ้มกันยาเสพติดไปพร้อมกันเนื่องจากทั้ง 3 ตัวแปร ได้แก่ ความรอบรู้ด้านสุขภาพ ความปลอดภัยในการทำงานและภูมิคุ้มกันยาเสพติด มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการทำงานอาชีพวินมอเตอร์ไซด์รับจ้าง และความพึงพอใจในการทำงานอาชีพมอเตอร์ไซด์รับจ้างนั้นส่งผลโดยตรงต่อสภาวะฯ ทั้งนี้การพัฒนาหลักสูตรและการอบรม ยังจำเป็นต้องให้ความรู้ดังกล่าวควบคู่ไปกับการสร้างคุณค่าและความหมายของงานอาชีพเพื่อให้มอเตอร์ไซด์รับจ้างมีความพึงพอใจในการทำงานอาชีพเพิ่มขึ้น อันจะส่งผลต่อการพัฒนาสภาวะที่เพิ่มขึ้น นอกจากนี้การมีสภาวะที่ดี มีการขับขี่ปลอดภัยและการมีภูมิคุ้มกันไม่เข้าไปข้องเกี่ยวกับยาเสพติดจะทำให้วินมอเตอร์ไซด์เป็นวินปลอดภัยได้รับความไว้วางใจจากชุมชน ตำรวจ เจ้าหน้าที่รัฐอันส่งผลดีต่อการประกอบอาชีพและผู้ให้บริการ ส่วนข้อค้นพบด้านพฤติกรรมเชื้อต่อสังคมที่ส่งผลต่อสภาวะของผู้กระทำ ก็จะช่วยให้กลุ่มอาชีพมอเตอร์ไซด์รับจ้างมีสภาวะที่ดีขึ้นจากการได้ทำประโยชน์แก่ชุมชนเช่นเดียวกัน

อย่างไรก็ดี ข้อมูลที่พบจากงานวิจัยนี้ว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังมีรายได้ไม่มากนักและงานวิจัยก่อนหน้าที่พบการเป็นหนี้นอกระบบและการไม่มีเงินออม (Wannathepsakul, 2020 cited in Buathong & Traiwattanawong, 2021; Tambunlertchai, Suanpong & Tirapat, 2018) ดังนั้นการพัฒนาสภาวะในกลุ่มอาชีพมอเตอร์ไซด์รับจ้างจำเป็นต้องคำนึงถึงการช่วยแก้ปัญหาเศรษฐกิจและปัญหาหนี้สินของกลุ่มอาชีพ อย่างเป็นทางการให้ ความรู้เรื่องการออม การมีกองทุนกู้ยืมดอกเบี้ยต่ำเพื่อแก้หนี้นอกระบบ การพัฒนาศักยภาพและการสร้างเครือข่ายทางสังคมของกลุ่มอาชีพ ฯลฯ เป็นต้น

สรุปผล

การศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีสภาวะทางกายไม่ดีขึ้นที่มีสภาวะทางจิตใจ สภาวะทางสังคมและสภาวะทางปัญญาในระดับมาก มีความรอบรู้ด้านสุขภาพตาม 3 อ. 2 ส. (อาหาร อารมณ์ การออกกำลังกาย สุราและบุหรี่)ไม่ดี มีความปลอดภัยในการทำงานระดับมาก มีภูมิคุ้มกันยาเสพติดระดับมาก มีความพึงพอใจในการทำงานและพฤติกรรมเชื้อต่อสังคมในระดับมาก การศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า 2.1 สภาวะมีความสัมพันธ์กับความรอบรู้ด้านสุขภาพ ความปลอดภัยในการทำงาน ภูมิคุ้มกันยาเสพติดและความพึงพอใจในการทำงานในกลุ่มอาชีพมอเตอร์ไซด์รับจ้าง เช่นเดียวกับพฤติกรรมเชื้อต่อสังคมที่มีความสัมพันธ์กับสภาวะ 2.2 โมเดลอิทธิพลของความรอบรู้ด้านสุขภาพ ความปลอดภัยในการทำงาน และภูมิคุ้มกันยาเสพติดที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงานและสภาวะ โดยมีความพึงพอใจในการทำงานเป็นตัวแปรส่งผ่านและอิทธิพลของพฤติกรรมเชื้อต่อสังคม

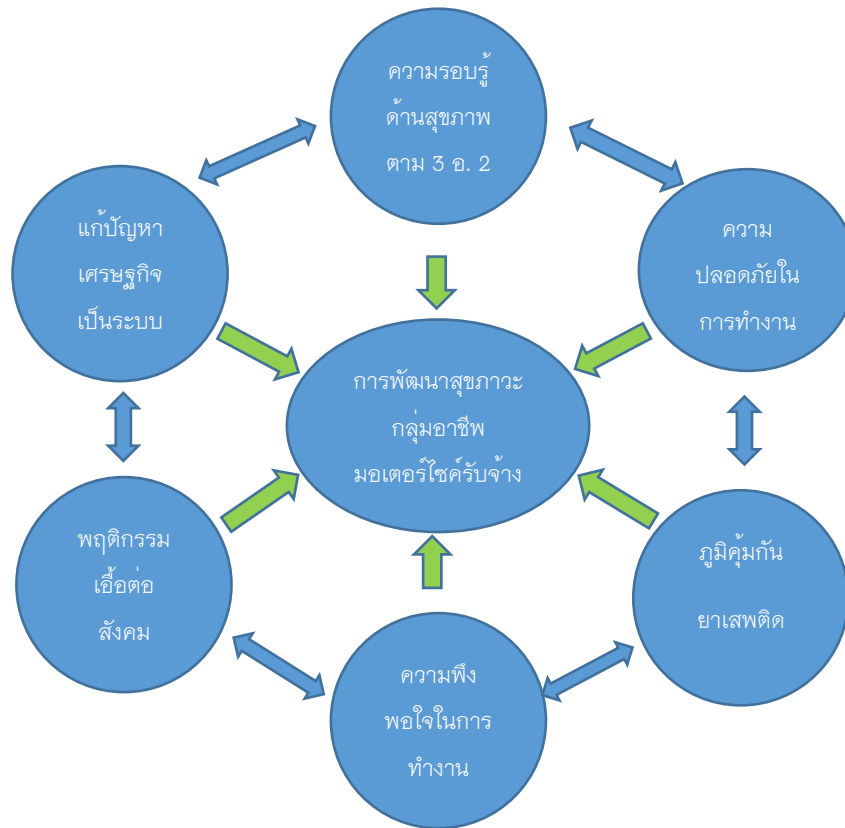
ที่มีต่อสุขภาพจะมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยตัวแปรดังกล่าวร่วมกันอธิบายความแปรปรวนต่อสุขภาพในกลุ่มอาชีพมอเตอร์ไซด์รับจ้าง กรุงเทพมหานคร ได้อยู่ละ 27

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่าสุขภาพทางกายและความรอบรู้ด้านสุขภาพตาม 3 อ. 2 ส. (อาหาร อารมณ์ ออกกำลังกาย สุราและบุหรี่) ของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับต่ำจึงมีข้อเสนอแนะให้มีการพัฒนาให้มีระดับสูงขึ้นและจากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เมื่อนำมาพิจารณาาร่วมกันกับวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 แล้วมีข้อเสนอแนะว่าเมื่อพัฒนาความรู้ด้านสุขภาพทางกายและความรอบรู้ด้านสุขภาพตาม 3 อ. 2 ส. ให้กับกลุ่มอาชีพมอเตอร์ไซด์รับจ้างแล้วยังต้องให้ความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานและภูมิคุ้มกันยาเสพติดไปพร้อมกันกับการเสริมสร้างความพึงพอใจในงานอาชีพเนื่องจากความรอบรู้ด้านสุขภาพ ความปลอดภัยในการทำงานและภูมิคุ้มกันยาเสพติดร่วมกันส่งอิทธิพลผ่านความพึงพอใจในการทำงานไปยังสุขภาพ นอกจากนี้หากมีการส่งเสริมให้กลุ่มอาชีพมอเตอร์ไซด์รับจ้างได้มีพฤติกรรมเอื้อต่อสังคมในการทำประโยชน์ให้กับชุมชนก็จะส่งผลดีต่อสุขภาพของผู้กระทำและเกิดประโยชน์ต่อชุมชนด้วยไปพร้อมกัน ทั้งนี้การแก้ปัญหาเศรษฐกิจอย่างเป็นระบบให้กับกลุ่มอาชีพมอเตอร์ไซด์รับจ้างยังเป็นสิ่งจำเป็น อาทิ การให้ความรู้เรื่องการออม การแก้ปัญหาหนี้สิน การมีกองทุนดอกเบี้ยต่ำทดแทนการกู้หนี้ยืมสินนอกระบบ ฯลฯ เป็นต้น

องค์ความรู้ใหม่

การศึกษานี้ทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่ที่ส่งผลต่อการพัฒนาสุขภาพของกลุ่มอาชีพมอเตอร์ไซด์รับจ้าง ที่ต้องมีการพัฒนาให้กลุ่มตัวอย่างมีองค์ความรู้หลายด้านที่จำเป็นพร้อมกัน ได้แก่ 1) ความรอบรู้ด้านสุขภาพตาม 3 อ. 2 ส. (อาหาร อารมณ์ การออกกำลังกาย การสูบบุหรี่และดื่มสุรา) 2) การตระหนักรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงาน 3) การมีภูมิคุ้มกันยาเสพติด 4) การเสริมสร้างความพึงพอใจในงานอาชีพ 5) การมีพฤติกรรมเอื้อต่อสังคม 6) การแก้ปัญหาเศรษฐกิจอย่างเป็นระบบ อันจะส่งผลต่อการพัฒนาสุขภาพที่ดีของกลุ่มอาชีพมอเตอร์ไซด์รับจ้างต่อไป

ภาพที่ 3 องค์ความรู้ใหม่ในการพัฒนาสุขภาพของกลุ่มอาชีพมอเตอร์ไซค์รับจ้าง
Figure 3. New body of knowledge to develop well-being of motorcycle taxi riders

References

- Arphorn, S., Ishimaru, T., Hara, K., & Mahasandana, S. (2018). Considering the effects of ambient particulate matter on the lung function of motorcycle taxi drivers in Bangkok, Thailand. *Journal of the Air & Waste Management Association*, 68(2), 139–145.
- Buathong, T., & Traiwattanawong, N. (2021). *Exploring the network, status of knowledge, health risks and practice guidelines for motorcycle taxi drivers*. Thai Health Promotion Foundation.
- Chai-ead, J. (2015). *The Well-being of Members of Sajja-One-Baht-Pledge Saving per day Networks for the People’s Welfare Sector*[Master’s thesis. Prince of Songkla University].
- Chuenban, N., Wisutsiri, T., & Banhansupawat, P. (2015). *A Study of Factors Relating to Health Behaviors of the Taxi Motorcyclists in Bangkok District, Bangkok Metropolitan*. Office of Disease Prevention and Control 1. Department of Disease Control, Ministry of Public Health.

- Chuapui, S. (2014). *The Participatory Well-being Management of People and Community Health Care*[Master's thesis, Maejo University].
- Department of Health, Ministry of Public Health. (2017). *Driving health literacy and health communication*. Document published by Atthaphon Kaewsamrit, Deputy Director-General of the Department of Health, Ministry of Public Health. <http://www.anamai.moph.go.th/ppf2017/Download.pdf>
- Department of Land Transport. (2021). *Number of motorcyclists and public motorcyclists in Bangkok*. <https://data.go.th/dataset/pubmotorcycle>.
- Diener, E. (2003). *Frequently asked questions (FAQ's) about subjective well-being (Happiness and Life Satisfaction)*. <http://www.psycj.uius.edu/~ediener.faq.html>.
- Fisher, C.D. (2014). Conceptualizing and Measuring Wellbeing at Work. In P.Y. Chen & C.L. Cooper (Eds.). *Wellbeing: A Complete Reference Guide, Work and Wellbeing, Vol. III*. (pp.9–33) John Wiley & Sons.
- Harris, A.H.S., & Thoreson, C.E. (2005). Volunteering is associated with delayed mortality in older people: analysis of the longitudinal study of aging. *Journal of Health Psychology, 10*(6), 739–752. DOI: 10.1177/135910530505057310.
- Jackson, D.L. (2001). Sample size and number of parameter estimates in maximum likelihood confirmatory factor analysis: A Monte Carlo investigation. *Structural Equation Modeling, 8*(2), 205–223.
- Jitpaisal, J., Kaewpan, W., & Kalumpakorn, S. (2014). Factors related to Occupational Accident Prevention Behaviors among Motorbike Taxi Riders in Bangkok. *Journal of Public Health Nursing, 28*(3), 84–98.
- Kanchanapee Nilpai, P. (2019). *The Causal Factors and the Effect to Develop Prosocial Behavior Program of Undergraduate Students*[Doctoral Dissertation, Srinakharinwirot University].
- Kline, R.B. (2005). *Principles and practice of structural equation modeling*. (2nd ed). Guildford.
- Kowtrakul, S. (2016). *Educational Psychology* (12th ed). Chulalongkorn University.
- Kumar, S., Calvo, R., Avendano, M., Srivaramakrishnan, K., & Berkman, L.F. (2012). Social support, volunteering and health around the world: Cross-national evidence from 139 countries. *Social Science and Medicine, 74*(5), 696–706. DOI: 10.1016/j.socscimed.2011.11.017
-

- Musick, M.A., & Wilson, J. (2003). Volunteering and Depression: The Role of Psychological and Social Resources in Different Age Groups. *Social Science and Medicine*, 56(2), 259–269. DOI:10.1016/S0277-9536(02)00025-4
- Mussen, P., & Eisenberg-Berg, N. (1977). *Roots of Caring, Sharing, and Helping*. Freeman.
- Nakdee, K. (2014). *Motivation Affecting Educational Personnel Satisfaction under Vocational Education Nakhon Ratchasima Province*[Independent Studies, Rajamangala University of Technology Isan].
- Nantachan, S., Ramanust, S., & Boonya, T. (2022). The Influence of Quality of Working Life and Job Satisfaction as the Mediator Linked between Work Motivation and Happiness of Employees of Companies in Synthetic Fabric Business Group in Pluak Daeng Distric, Rayong Province. *Western University Research Journal of Humanities and Social Science*, 8(1), 121–136.
- National Board of Health (2007). *National Health Act 2007*. Information Center Office of the National Health Commission. <https://infocenter.nationalhealth.or.th/node/26902>.
- Nuanpan, R. (2014). *Needs of motorcycle taxi drivers in Chatuchak Area for Having Self Insured Status Und Section 40 of the Social Security Act*[Master's thesis, Thammasat University].
- Paloutzian, R.F., & Ellison, C.W. (1982). Loneliness, Spiritual Well-being and the Quality of Life. In L.A. Peplau., & D. Perlman (Eds.), *Loneliness: A Sourcebook of Current Theory, Research and Therapy* (pp.224–236). John Wiley & Sons.
- Peerapakong, N. (2020). *The relationship between health literacy and health behavior 3E. 2S. of migrant workers in Chonburi province*. https://www.doe.go.th/prd/assets/upload/files/chonburi_th/6824215ce399b5d21c8792ba194a0bb0.pdf
- Phanpis, P. (2009). *Factors affecting Narcotics Preventive Behavior of Students in Phapradaeng Non-Formal and Informal Education Centre*[Master's Thesis, Dhonburi Rajabhat University].
- Phewkham, I. (2012). *Factors affecting teacher's psychological well-being with work-family conflicts as mediating variable*[Master's thesis, Chulalongkorn University].
- Pimthong, S. (2020). The Effectiveness of Psycho-Behavioral Science Training on Promoting Prosocial behavior of Secondary School Students. *Journal of Behavioral Science Development*, 12(2), 81–100.
-

- Photihung, P. (2021). Relationship of Health Literacy to Health Promoting and Disease Prevention Behavior in Thailand: A Systematic Review. *The Journal Faculty of Nursing Burapa University, 29*(3), 116–130.
- Poldongnok, C., & Polyong, P. C. (2020). Level of Exposure to Benzene, Toluene, Ethylbenzene and Xylene (BTEX) in the Air which Affects Respiratory and Nervous Systems of Motorcycle-taxi Drivers. *Journal of Research and Development in Health Nakhon Ratchasima Provincial Public Health Office, 6*(2), 45–57.
- Phra Brahmaganabhorn. (2006). *Buddhist Holistic Health* (12th ed). Aksorn Samphan
- Rojpaisankit, K., & Rodjarkpai, Y. (2018). Well-being of the Elderly living in Urban and Rural Areas of Thailand. *The Public Health Journal of Burapha University, 13*(1), 113–127.
- Royal Academy. (2010). *Psychology Dictionary Royal Institute Edition*. Royal Academy.
- Ryff, C. D. (1995). Psychological well-being in adult life. *Current Directions in psychological Science, 4*(4), 99–104.
- Simachokedee, W., & Chalermjirarat, W. (2013). *Engineering and plant safety management* (33rd ed). Technology Promotion Association (Thailand–Japan).
- Sriprasertsuk, A. (2018). *Structural Equation Model of Well-being at Work of Academic Employees in Autonomous University*[Doctoral Dissertation, Srinakharinwirot University].
- Suebsuk, P., Pongnumkul, A., & Sareewiwatana, P. (2014). Predicting Factors of Health Promoting Behaviors to Preventive Environmental Lung Diseases among Motorcycle Taxi Drivers in Bangkok Metropolitan Area. *Journal of Nursing Science, 31*(1), 48–58.
- Sereerat, S., & Sirijintana, W. (2020). Bangkok motorcycle taxis as eyes on the street? *Transportation Research Interdisciplinary Perspectives, 7*(100220), 1–8.
- Swangpun, K. (2015). Resilience for Drugs and Substances Abuse of Primary School Students Donsomboon Sub-District, Yangtalad District, Kalsin Province. *Community Health Development Quarterly Khon Kaen University, 3*(4), 495–513.
- Tambunlertchai, K., Suanpong, K., & Tirapat, S. (2018). *Impact of Financial Education and Incentives to Save: A case of Motorcycle Taxi*. Thailand Research Fund.
- Wasi, P. (2002). *National Health Act: Thai health statute, social innovation instrument*. National Health System Reform Office.
- Wisutsiri, T. (2013). *Factors Related to Safe Driving Behavior of Motorcycle Taxi Drivers in Bang Khen District Bangkok*[Master's Thesis, Kasetsart University].
-

Yooyen, C., & Saiyawong, P. (2013). Quality of Life's Development of Motorcycle Taxi in Bangkok and Nearby Area. *RMUTP Research Journal Special Issue, The 5th Rajamangala University Technology National Conference*, 46–55.